

Examen VMBO-GL en TL

2009

tijdvak 1
woensdag 20 mei
9.00- 11.00 uur

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Gebruik het bronnenboekje

Dit examen bestaat uit 42 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 55 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Staatsinrichting van Nederland

- 1p 1 *Gebruik bron 1 en 2.*
De twee bronnen hebben te maken met de constitutionele monarchie.
Welke gebeurtenis herken je?
A De koningin belooft trouw aan de grondwet vóórdat zij de jaarlijkse troonrede voorleest.
B De koningin legt de eed op de grondwet af bij de aanvaarding van haar ambt.
C De koningin neemt van de nieuwe premier de eed op de grondwet af.
D Het koninklijk echtpaar belooft op de huwelijksdag trouw aan elkaar en aan de grondwet.
- 1p 2 In de grondwet wordt **de onschendbaarheid van de koning** genoemd.
Welke van de onderstaande zinnen gaat hierover?
A De koning heeft het recht om wetten te maken.
B De koning kan alleen door de Tweede Kamer worden ontslagen.
C De koning maakt deel uit van het parlement.
D De koning valt onder de ministeriële verantwoordelijkheid.
- 2p 3 Een invulopdracht over het recht van amendement:
1 Het recht van amendement is een recht dat ... (**alleen de Eerste Kamer heeft / alleen de Tweede Kamer heeft / beide Kamers hebben**)
2 Het recht van amendement is een voorbeeld van een ... (**controlerend / uitvoerend / wetgevend**) ... recht.
3 Het recht van amendement werd ingevoerd in de grondwet van ... (**1848 / 1917 / 1983**)
→ Kies telkens uit de drie mogelijkheden.
Doe het zo:
zin 1: ... (kies uit: Eerste Kamer / Tweede Kamer / beide Kamers)
zin 2: ... (kies uit: controlerend / uitvoerend / wetgevend)
zin 3: ... (kies uit: 1848 / 1917 / 1983)
- 1p 4 De meeste Nederlanders waren in de 19e eeuw protestant. Zij hadden in die tijd meer rechten dan de katholieken. Toch organiseerden de protestanten zich in de tweede helft van de 19e eeuw.
Waarom deden zij dit?
A Zij vonden dat de oprichting van openbare scholen moest worden bevorderd.
B Zij vonden dat hun geloof meer invloed op de politiek moest hebben.
C Zij wilden het opkomende feminisme onderdrukken door het kiesrecht van vrouwen af te schaffen.
D Zij zagen dat de meeste protestanten hun geloof opgaven en socialist werden.

Gebruik bron 3.

- 1p **5** De tekenaar maakt de strijd voor het vrouwenkiesrecht belachelijk.
→ Op welke manier doet hij dat?
- 1p **6** De socialisten hadden bezwaren tegen het bijzonder onderwijs.
→ Noem één bezwaar van de socialisten tegen het bijzonder onderwijs.
- 1p **7** In 1917 kregen de confessionelen steun van de socialisten om het bijzonder onderwijs financieel gelijk te stellen aan het openbaar onderwijs. De socialisten waren eigenlijk tegen, maar stemden tóch vóór, omdat de confessionelen de socialisten steunden bij hún streven.
→ Welke wens van de socialisten ging in vervulling dankzij de steun van de confessionelen?

- 2p **8** *Gebruik bron 4, 5, 6 en 7.*
Hieronder staan vier zuilen:

- a katholieke zuil
- b liberale zuil
- c protestantse zuil
- d socialistische zuil

→ Welke bron hoort bij welke zuil? **Let op!** Je mag iedere zuil maar één keer gebruiken.

Doe het zo:

Bron 4 hoort bij zuil ... (vul letter in).
(enz. tot en met bron 7)

Gebruik bron 8, 9, 10 en 11.

- 1p **9** Welke bron past bij de Eerste Feministische Golf?
A bron 8
B bron 9
C bron 10
D bron 11

Gebruik bron 12.

- 1p **10** Welk artikel is een voorbeeld van **onafhankelijke** rechtspraak?
A artikel 15.1
B artikel 15.2
C artikel 15.3
D artikel 15.4
- 2p **11** We onderscheiden twee soorten grondrechten: klassieke grondrechten en sociale grondrechten.
→ Geef van **elk** soort grondrecht één voorbeeld.

- 1p 12 Klassieke grondrechten staan al sinds de **19e eeuw** in de grondwet. Sociale grondrechten zijn daar pas in de loop van de **20e eeuw** bijgekomen. Waarom zijn de sociale grondrechten later in de grondwet opgenomen dan de klassieke grondrechten?
- A Omdat in de 19e eeuw de liberalen de macht hadden; zij waren vóór vrijheid en tégen grondrechten.
 - B Omdat in de 20e eeuw de socialisten de macht hadden; zij hebben er voor gezorgd dat sociale grondrechten in de grondwet kwamen.
 - C Omdat pas de laatste 50 jaar de overheid zulke ingrijpende verplichtingen op zich kan en wil nemen.
 - D Omdat pas de laatste 50 jaar sociale grondrechten nodig zijn om zaken te regelen die in de 19e eeuw niet bestonden.

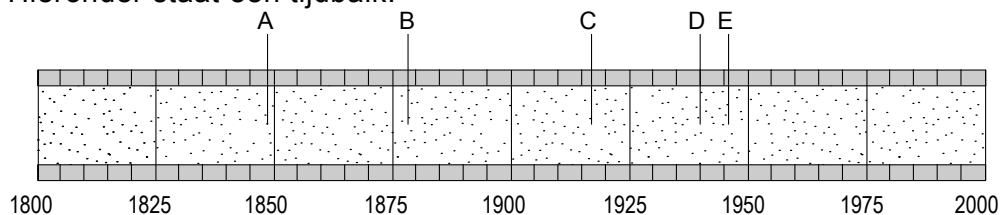
Gebruik bron 13.

- 1p 13 De voorzitter van de Oranjevond had zich met zijn kritiek **volgens de grondwet** tot premier Balkenende moeten richten.
→ Noem één reden waarom.

Gebruik bron 14, 15, 16 en 17.

- 1p 14 De bronnen gaan over de geschiedenis van de staatsinrichting van Nederland.
→ Zet de bronnen in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later.
Doe het zo:
Eerst komt bron ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummer in).

- 2p 15 Hieronder staat een tijdbalk.

Enkele belangrijke politieke gebeurtenissen in Nederland in de periode van 1800 tot 2000:

- 1 De PvdA wordt opgericht om de verzuiling te doorbreken.
 - 2 De regering vlucht vanuit Nederland naar Londen.
 - 3 Het districtenstelsel wordt vervangen door het stelsel van evenredige vertegenwoordiging.
 - 4 Kuyper richt de eerste politieke partij (ARP) in Nederland op.
 - 5 Thorbecke krijgt opdracht tot herziening van de grondwet.
- Geef per gebeurtenis aan bij welke letter in de tijdbalk (A, B, C, D of E) deze gebeurtenis hoort. **Let op!** Elke letter mag maar één keer gebruikt worden.

Doe het zo:

Bij gebeurtenis 1 hoort letter ... (vul letter in).
(enz. tot en met gebeurtenis 5)

Historisch overzicht vanaf 1900

- 2p 16 Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden veel nieuwe wapens op grote schaal toegepast. Dit werd mogelijk gemaakt door technische ontwikkelingen.
→ Geef van deze nieuwe wapens **twee** voorbeelden.

Gebruik bron 18, 19 en 20.

- 1p 17 Ondanks de vele verschillen is er ook een overeenkomst tussen de drie bronnen.

Welke overeenkomst is dat?

In de drie affiches is sprake van

- A antisemitisme.
- B fascisme.
- C kolonialisme.
- D militarisme.

Gebruik bron 21.

- 2p 18 Geeft de kaart de staatkundige situatie in Europa **vóór** of **na** de Eerste Wereldoorlog weer? Verklaar je antwoord met behulp van twee voorbeelden uit de bron.

Doe het zo:

De kaart is van ... (vul in: vóór of na de Eerste Wereldoorlog), omdat ... en omdat ... (vul twee voorbeelden in).

Gebruik bron 22.

- 1p 19 Noem één politieke reden waarom Nederland **in 1918** de nieuwe Russische regering **niet** wilde erkennen.

Gebruik nogmaals bron 22.

- 1p 20 Waardoor veranderde de houding van de Nederlandse regering ten opzichte van de Sovjetunie **in 1942**?

- A De Nederlandse industrie had de grondstoffen uit de Sovjetunie hard nodig.
- B De Sovjetunie was een bondgenoot geworden in de strijd tegen nazi-Duitsland.
- C De Verenigde Staten sloten een niet-aanvalsverdrag met de Sovjetunie.
- D Door het overlijden van Stalin werden de verhoudingen minder vijandig.

Gebruik bron 23, 24, 25 en 26.

- 2p 21 Vier kenmerken van het stalinisme:

- a censuur
- b persoonsverheerlijking
- c showprocessen
- d strafkampen

→ Geef per bron aan welk kenmerk daarbij hoort. **Let op!** Elk kenmerk mag maar één keer genoemd worden.

Doe het zo:

Bij bron 23 hoort kenmerk ... (vul letter in).
(enz. tot en met bron 26)

- 1p 22 Met welke beloftes probeerde Hitler aan het begin van de jaren dertig de steun van het Duitse volk te krijgen?
- A de beloftes dat de rechtsstaat zou worden ingevoerd en de werkloosheid zou worden bestreden
 - B de beloftes dat de werkloosheid zou worden bestreden en het leger zou worden herbewapend
 - C de beloftes dat het leger zou worden herbewapend en indoctrinatie zou worden toegepast
 - D de beloftes dat indoctrinatie zou worden toegepast en de rechtsstaat zou worden ingevoerd

Gebruik bron 27.

- 1p 23 Welk begrip is van toepassing op de bron?
- A antisemitisme
 - B Lebensraum
 - C terreur
 - D totalitair

Gebruik bron 28.

- 1p 24 In de bron is een ontwikkeling te zien.
→ Geef een verklaring voor deze ontwikkeling.

Gebruik bron 29.

- 2p 25 Deze aanval was een belangrijke gebeurtenis met grote gevolgen voor het verloop van de oorlog in Azië én in Europa.
→ Waarom is deze gebeurtenis zo belangrijk geweest **voor het verdere verloop** van de Tweede Wereldoorlog? Geef een reden voor Azië én een reden voor Europa.

Doe het zo:

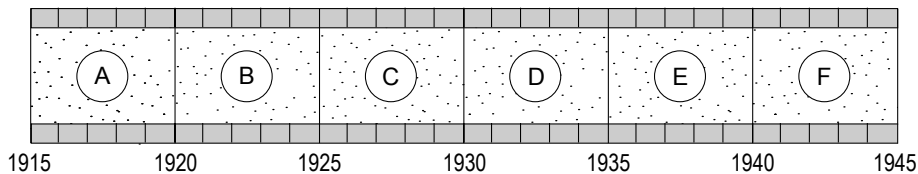
Belangrijk voor Azië: ... (geef een reden)

Belangrijk voor Europa: ... (geef een reden)

Gebruik bron 30.

- 1p 26 Voor sommige mensen waren de bemanningsleden helden, voor anderen juist niet.
→ Noem één reden waarom de bemanning na het werpen van een atoombom een heldenontvangst kreeg.

- 2p 27 Vijf gebeurtenissen tussen 1915 en 1945:
- 1 D-day
 - 2 de beurscrisis op Wallstreet
 - 3 het sluiten van de Vrede van Versailles
 - 4 het uitbreken van de Russische revolutie
 - 5 Hitler komt aan de macht in Duitsland

→ Geef per gebeurtenis aan bij welke periode van de tijdbalk (A, B, C, D, E of F) die hoort. **Let op!** Een periode kan meer dan één keer gebruikt worden.

Doe het zo:

Gebeurtenis 1 hoort bij periode ... (vul letter in).

(enz. tot en met gebeurtenis 5)

Gebruik bron 31.

- 1p 28 **Vóór de Tweede Wereldoorlog** waren veel Nederlanders negatief over Soekarno.
- Geef één reden waarom veel Nederlanders negatief stonden tegenover Soekarno.

Gebruik nogmaals bron 31.

- 1p 29 **Na afloop van de Tweede Wereldoorlog** waren veel Nederlanders **nóg** negatiever over Soekarno dan **vóór** de Tweede Wereldoorlog.
- Geef hiervoor een verklaring.

Gebruik bron 32.

- 2p 30 Over de behandeling van de zogenoemde Indonesië-weigeraars werd in de jaren vijftig verschillend gedacht. Sommige mensen vonden het **goed** dat ze gevangen werden gezet en anderen vonden gevangenschap **verkeerd**.
- Geef voor beide meningen één argument.

Doe het zo:

Sommige mensen vonden het goed, omdat ... (schrijf argument op).

Anderen vonden het verkeerd, omdat ... (schrijf argument op).

Gebruik nogmaals bron 32.

- 1p **31** Waarom was er in Nederland nog lang na 1946 weinig aandacht voor verhalen zoals in de bron?
- A Omdat de geschiedenis van Nederlands-Indië nauwelijks een rol speelde in de Nederlandse samenleving.
 - B Omdat de Nederlandse overheid boeken van historici over Indië-weigeraars tegenhield.
 - C Omdat er alleen aandacht was voor de Indonesische visie op de strijd voor onafhankelijkheid.
 - D Omdat het verlies van Nederlands-Indië erg gevoelig lag en nog niet verwerkt was.

Gebruik bron 33.

- 1p **32** In de bron staat 'Het Westen kón niets doen'.
→ Geef één reden waarom het Westen in 1956 niets kón doen. Gebruik in je antwoord het begrip 'invloedssfeer'.

Gebruik bron 34.

- 1p **33** Naar aanleiding van welke gebeurtenis in het Midden-Oosten werd deze tekening gemaakt?

Gebruik nogmaals bron 34.

- 2p **34** Vul de namen in van de drie hoofdrolspelers (A, B en C).
Doe het zo:
Persoon A is ... (vul naam in).
(enz. tot en met persoon C)

Gebruik nogmaals bron 34.

- 1p **35** De vier overige personen die helemaal links staan afgebeeld zijn boos.
→ Geef een verklaring voor hun boosheid.
Doe het zo:
De vier personen zijn boos, omdat ... (geef verklaring).

Gebruik bron 35.

- 1p **36** Hieronder staan enkele beweringen naar aanleiding van de bron:
- 1 Het affiche is een aanklacht tegen het Israëlische beleid.
 - 2 Het affiche is gemaakt in de jaren zeventig van de 20e eeuw.
 - 3 Het affiche roept de Palestijnen op te stoppen met het plegen van geweld.
 - 4 Het affiche was de aanleiding voor het instellen van een olieboycot tegen Nederland.
- Welke beweringen zijn juist?
- A Bewering 1 en 2.
 - B Bewering 2 en 3.
 - C Bewering 3 en 4.
 - D Bewering 4 en 1.

Gebruik bron 36.

- 1p 37 Zet de kaarten van Duitsland in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later. Schrijf alleen de nummers van de kaarten op.
Doe het zo:
Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul de nummers van de kaarten in).

- 2p 38 Sommige mensen hebben kritiek op het werk dat de Verenigde Naties (VN) doen. Andere mensen vinden het werk van de VN juist erg zinvol.
→ Noem één argument waarom er kritiek is op het functioneren van de VN.
→ Noem ook één argument waarom het zinvol is dat een organisatie als de VN bestaat.
Doe het zo:
Kritiek op functioneren VN: ... (noem argument)
VN als organisatie zinvol: ... (noem argument)

Gebruik bron 37.

- 1p 39 Welke gebeurtenis is een verklaring voor de veranderingen in de bron?
A de aanslagen van 11 september in New York
B de Cubacrisis
C de oorlog in Vietnam
D de val van de Berlijnse Muur

Gebruik bron 38.

- 1p 40 Welke munten worden in 2009 in één of meer EU-landen als dagelijks betaalmiddel gebruikt?
A 1, 2, 3
B 2, 3, 4
C 4, 5, 6
D 5, 6, 7
E 6, 7, 8
F 7, 8, 1

- 2p 41 Drie verschillende **wensen** over de besluitvorming binnen de Europese Unie:
1 Binnen de Europese Unie moet meer democratische controle plaatsvinden.
2 De nationale regeringen moeten binnen de Europese Unie meer invloed krijgen.
3 Binnen de Europese Unie moeten meer zaken centraal geregeld worden.
Drie mogelijke **oplossingen** voor deze wensen:
a De Europese Commissie moet meer bevoegdheden krijgen.
b De Raad van Ministers moet meer bevoegdheden krijgen.
c Het Europese Parlement moet meer bevoegdheden krijgen.
→ Welke wens hoort bij welke oplossing?
Doe het zo:
Bij wens 1 hoort oplossing ... (schrijf letter op).
(enz. tot en met wens 3)

Let op: de laatste vraag van dit examen staat op de volgende pagina.

Gebruik bron 39.

- 1p 42 Sinds 1993 wordt deze brug niet meer gebruikt en rijden de treinen door een spoortunnel. Toch wordt de brug niet gesloopt.
→ Geef één reden waarom er geld aan onderhoud wordt uitgegeven, terwijl deze brug niet meer als spoorbrug wordt gebruikt.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.